

Tussen naastenliefde en eigenbelang

Niet lang geleden zag ik op de televisie een oude dame van ver in de 90 die met haar arts sprak over haar levenseinde. Het gesprek werd even onderbroken toen haar dochter haar een bordje aanreikte met daarop een geschilde perzik. "Je bent een engel", zei de oude dame en de glimlach die ze haar dochter daarbij gaf, was de mooiste glimlach die ik ooit heb gezien. Een glimlach als een cadeau, waarin de liefde bijna tastbaar werd. Ik voelde me getuige van een heilig moment, zoals die er soms zijn tussen mensen die elkaar echt ontmoeten.

Hebt u wel eens nagedacht over het mooiste cadeau dat u ooit hebt gekregen? Dat kan gelukkige herinneringen bovenbrengen. Lastiger is het om na te denken over het mooiste cadeau dat je ooit hebt gegeven. Geven is niet makkelijk en steekt nauw. Het moet niet te veel zijn, niet te weinig en soms geef je iets moois waarvoor geen aandacht is of wat niet wordt gewaardeerd. Dat zet je ook aan het denken. Was je zelf altijd wel een goede ontvanger? Had jij wel voldoende waardering en aandacht voor wat je kreeg? Of is ontvangen misschien nog moeilijker dan geven?

Mensen geven mooi ingepakte cadeautjes om te zeggen dat ze van de ander houden. Maar ook presentjes die moeten verleiden: om erbij te mogen horen, te kopen, lid te worden of de boel glad te strijken. Soms is geven vooral functioneel. Onze koning neemt op staatsbezoek delfts blauw mee en als wij iets goed willen maken doen we dat met een bloemetje. Soms geeft iemand zelfs iets om de ander afhankelijk te maken, of ruzie uit te lokken. Met een gouden appel voor de mooiste vrouw begon ooit de Troyaanse oorlog. Geven gebeurt dus niet altijd uit liefde. Het lijkt zelfs bon-ton om te beweren dat achter elk geven eigenbelang zit, al was het maar dat het je zo'n goed gevoel geeft.

Nu is met dat goede gevoel niets mis. Maar de bewering dat geven uiteindelijk altijd uit egoïstische motieven gebeurt, is cynisch en klopt niet. Er wordt wel degelijk liefdevol en zonder enig eigenbelang gegeven. Ouders aan hun kinderen, geliefden aan hun lief, vrienden aan elkaar. Zeggen dat dat in feite egoïsme is, zet mensen neer als individuen, vooral uit op hun eigen geluk en voordeel. Ik geloof dat niet. Ik denk dat mensen met elkaar en dankzij elkaar leven. 'Jij die mij ik maakt', dicht Oosterhuis. Mensen maken elkaar het leven mogelijk en willen dat ook. En geven en ontvangen zijn daarin belangrijk.

In Paulus' brief aan de Korinthiërs gaat het om gul en blijmoedig geven. Grenzeloos en onbaatzuchtig. Want wie zijn leven niet wil geven, gaat verloren. Maar wordt er soms niet teveel van je gevraagd? Door kinderen, partner, baan, ouders, de buurt, de kerk en de school? Zo veel dat je jezelf kwijtraakt en je je opgebruikt en uitgedeed voelt? Terwijl je, met dank aan de christelijke leerschool, jezelf toch steeds tekort voelt schieten?

Altijd geven en delen. Houdt dat nooit op? Nee, dat houdt nooit op. En zeker niet zolang de een meer te geven heeft dan de ander. Maar hoe blijf je dat dan blijmoedig doen? Hoe zorg je dat je er niet zuur van wordt? Als we dat worden, doen we in elk geval iets niet goed. Misschien zorgen we onvoldoende voor onszelf, misschien vertrouwen we er te weinig op dat we 'kracht naar kruis' krijgen. En misschien zijn we het besef kwijtgeraakt dat bijna alles wat wij zelf hebben ook aan óns gegeven is. Zomaar, omdat we geluksvogels zijn.

Dat we dat vergeten is niet zo gek want het dominante neo-liberale denken leert precies het tegenovergestelde: alles wat we hebben en hebben bereikt is onze eigen verdienste en het ligt aan jezelf als je niet mee kunt komen of hulp nodig hebt. Zegt nog wel eens iemand

hardop dat ons leven, onze kinderen, onze gezondheid en onze rijkdom vooral geschenken zijn waar we dankbaar voor zijn? Of dat het genade is als je kunt werken? Genade dat onze wieg niet in Eritrea of Syrië stond, genade dat wij dit stukje aarde 'ons land' mogen noemen?

Natuurlijk is ook hier niet iedereen een geluksvogel, en heeft de een aanzienlijk meer gekregen dan de ander. Maar als wij overtuigd zijn dat wij leven vanuit wat ons geschonken wordt – door onze Schepper, onze ouders, door de mensen om ons heen – is het makkelijker om in vrijheid te geven. Ik geef niet in ruil voor wat ik krijg of omdat ik zo goed ben, nee, ik geef omdat aan mij gegeven is. 'U bent in ieder opzicht rijk geworden om in alles vrijgevig te kunnen zijn', houdt Paulus de Korinthiërs voor.

Mijn liefste vriendin overleed deze zomer aan ms. Achttien jaar lang zat ze in een rolstoel en achttien jaar lang was elke doordeweekse middag een van haar vriendinnen bij haar, om voor te lezen, te wandelen, te zorgen. Soms, als het even te veel was, bedacht ik dat ik zelf net zo goed in die rolstoel had kunnen zitten en dat mijn gezondheid op geen enkele manier mijn eigen verdienste was. Dat hielp. En het hielp dat ik het deed in vrijheid. Vrijheid als een kracht om er voor een ander te zijn zonder daarbij jezelf te verliezen. Zo zijn er duizenden mensen die in vrijheid kiezen om iets voor anderen te doen en die dat jaren volhouden.

Het is natuurlijk een ander verhaal als je 24 uur per etmaal voor een zieke partner, ouder of kind zorgt. Dat is veel zwaarder. Dan moet je soms meer geven dan je eigenlijk kunt en dat houdt niet iedereen vol. Maar als je er 'ja' tegen zegt – en de vrijheid om het niet of anders te doen heeft ook dan ieder mens - is het goed om dat blijmoedig te doen. En om, hoe moe of wanhopige je soms ook bent, te bedenken dat geven altijd nog honderd keer makkelijker is dan ontvangen.

Van geven word je bovendien rijker, hoe vreemd dat ook klinkt. En dan doel ik niet op dat goede gevoel, op dankbaarheid of erkenning. Mijn moeder zei altijd dat het mooiste dat je iemand kunt geven, je tijd, je aandacht en je zorg zijn. Ze had gelijk. Want tijd, aandacht en zorg verbinden je met de ander en brengen je dichterbij elkaar. En soms lichten dan heilige momenten op zoals tussen de oude dame en haar dochter, sporen van God.

Agnes Grond

Gelezen: Paulus 2 Kor. 9,6-15